

Homenatge a Ricard

Jalal Jameel

IRAQ

Traducció de Miquel Valls

El meu homenatge a Ricard Salvat consta de dues parts: un fragment d'una entrevista que li vaig fer durant el Festival EntreCultures de Tortosa l'any 2005, seguit d'una segona entrevista que va tenir lloc en un somni, mentre dormia, després de la seva mort.

Primera entrevista

Jalal: — Qui és exactament Ricard Salvat?

Ricard: — No estic segur de saber qui és.

Jalal: — Representa el teatre espanyol?

Ricard: — Jo sóc un director d'escena que ha muntat més de 163 obres, la majoria de les quals escrites per dramaturgs catalans, que naturalment escriuen en català, que és una de les llengües a l'Estat espanyol. Durant 25 anys, des de 1960 fins el 1985, vaig comptar amb una companyia pròpia, però des de llavors, i a causa dels elevats costos de producció, treballa com a director per lliure.

Jalal: — Per a nosaltres, el concepte dels catalans, és com el del poble kurd a l'Iraq, a Turquia, a Síria o a l'Iran, on tot i conviure en diferents països, tenen la seva pròpia cultura.

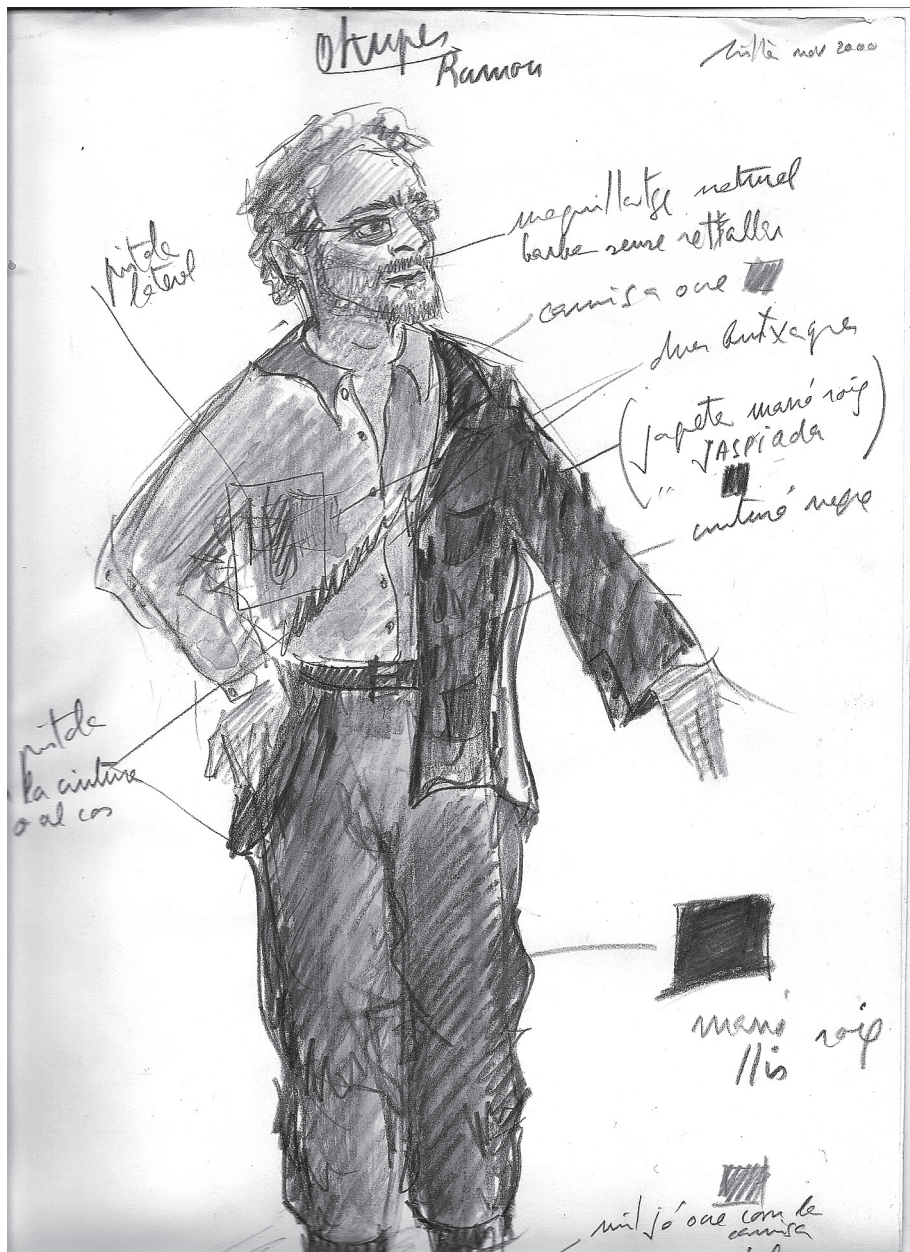
Ricard: — Nosaltres a Catalunya som set milions de catalans...

Jalal: — Entenc que tu has estat una persona significativa en la tasca de modelar la cultura catalana. Recordes com i quan et vas començar a interessar pel teatre?

Ricard: — Hem de remuntar-nos a l'època de la Guerra Civil espanyola, quan jo tenia cinc anys. Després de la guerra, jo vaig viure la destrucció del pensament d'esquerra a mans del general Franco. La dictadura franquista va destruir el teatre, i molts dels millors professionals de l'escena van ser assassinats o van haver d'exiliar-se. Va ser llavors quan em va interessar fer la feina de personatges com Lorca, Rafael Alberti, María Teresa León, i la de tots aquells escriptors que es van veure obligats a abandonar el país. Jo volia muntar de nou les obres que Espanya i Catalunya havien perdut.

Jalal: — Tot ésser humà espera i aspira a fer quelcom significatiu. Pel que dius, hem d'entendre que et consideres home de teatre i escriptor?

Ricard: — Vaig guanyar un premi important de novel·la, el Premi Joanot Martorell, amb una obra que vaig escriure quan

era jove. Tot i així, em vaig veure obligat a sortir d'Espanya a causa de la rigidesa dels anys de la postguerra. Vaig marxar cap a Alemanya i vaig començar a estudiar el nou teatre d'idees de gent com Erwin Piscator. Quan vaig tornar a Espanya l'any 1960, em vaig adonar que el teatre que s'hi feia seguia vinculat a les tradicions i als esquemes del segle XIX. És per això que la primera cosa que vaig fer va ser fundar una escola d'art dramàtic i ensenyar tot allò que havia après a Alemanya.

Jalal: — Pel que dius, veig que el teu apropament és semblant al de la poesia de Lorca. El poeta no està interessat en la idea de l'heroi romàntic, sinó que el principal objectiu és revolucionari.

Ricard: — Revolucionari o no, les seves idees sorgiren del seu propi temps. Potser ara és el moment de Lorca als països àrabs. Els directors haurien de prestar més atenció a les seves obres i mirar de posar-les a escena. Jo he dirigit peces de l'obra de Lorca a Alemanya, Grècia... L'èxit d'aquests muntatges va ser gràcies a la bellesa de la poesia de l'autor.

Jalal: — Al Festival EntreCultures de Tortosa hi has portat diversos grups de diferents països i cultures. Creus que hi ha hagut interacció entre aquests grups i la cultura catalana?

Ricard: — Encara mantenim el contacte amb molts dels professionals que vam convidar al Festival. Hem pogut consolidar la nostra relació i presentar les seves propostes davant d'un públic europeu.

Segona entrevista

Es pot viure un somni? Això és el que em va passar quan vaig visitar en Ricard al paradís després de la seva mort i vaig

fer-li aquesta entrevista. El vaig veure allí assegut, en una gran trona reial, i em vaig adonar de seguida que allà al cel, era el Rei del Teatre. Aquest és el tipus de coses que només ens passen als orientals, perquè vivim en un món que accepta i conviu amb els esperits.

Quan vaig convidar l'esperit de Ricard a fer aquesta entrevista, va ser com si parlés amb tota la gent d'Espanya, i especialment amb el poble de Catalunya.

Ricard: — Jalal, què hi fas aquí?

Jalal: — He vingut a parlar amb tu, si hi estàs d'acord, és clar.

Ricard: — Recordo que a la nostra primera entrevista em vas preguntar sobre la meva identitat.

Jalal: — Sí, i vas dir que no sabies exactament qui eres. Ara me n'adono que tu representes els pobles d'Espanya, concretament el poble català. Quan dirigies el Festival de Tortosa EntreCultures, vas convidar diverses companyies que estaven totalment ignorades.

Ricard: — Em vaig fixar en aquells grups que estaven marginats en els seus propis països, companyies que no podien de cap manera muntar les seves produccions. Em vaig centrar en aquests grups perquè fossin el centre d'atenció. Això és el que sempre vaig voler fer en vida, i crec que aquest somni l'he fet realitat.

Jalal: — Vas pensar alguna vegada que el Festival EntreCultures no tindria èxit?

Ricard: — L'EntreCultures va deixar sorpresos i atònits fins i tot a aquells que esperaven que no sortís bé. El festival també va sorprendre molta gent que va poder veure obres provinents del món àrab. Sense dubte, això va ajudar molt a fer créixer una relació intensa amb diversos països àrabs.

■ Ricard Salvat (al centre) i Jalal Jameel (a la dreta).
(Arxiu Assaig de Teatre.)

Jalal: — On ets en aquest moment?

Ricard: — Estic aquí amb tu, i em passejo entre les tombes a la recerca de nous grups i companyies que puguin fer teatre aquí, al paradís.

Jalal: — Espero poder ser-hi, a la teva primera estrena!

Ricard: — No podré oblidar mai la nostra primera trobada en la segona edició del Festival EntreCultures. La teva companyia va presentar un meravellós muntatge que

es deia *A baix i a dalt, a dalt i a baix*.

Jalal: — Vols afegir alguna cosa més als que t'escolten a la terra?

Ricard: — Des d'aquest tros de cel on em trobo, espero i desitjo que tots els meus companys i amics de la terra continuïn treballant i tirant endavant els seus projectes. Espero que s'esforcin de valent i demostrin al món que el poble català és capaç d'estar entre els grans d'Europa, en qualsevol de les facetes que es proposi.